

✿ NASTANEK

Emona je staro ime, ki izhaja še iz predkeltskih časov. V pozni bronasti in starejši železni dobi je naselje ležalo na Grajskem hribu, umrle pa so pokopavali na drugi strani Ljubljane. Prebivalstvo je bilo pod močnim vplivom Venetov.

V 1. stol. pr. n. št. so na prisojnem pobočju začele nastajati preproste hiše iz ilovice. Takrat so Emonsko kotlino že nadzorovali Rimljani in naseljevati so se začeli prvi rimski priseljenci-trgovci, saj je bila prometna lega ugodna. Pomembna je bila Ljubljana, ki je nudila vse pogoje za naselbino in pristanišče. Uradni naziv je postal Colonia Iulia Emona, po družini Cezarja. Za trgovci so prišli novi kolonisti- vojaki, ki so kot odpravnino dobili zemljišča v okolici. Na današnjem Trgu francoske revolucije si pred več kot sto leti našli rimski gradbeni napis, ki pravi, da sta cesar Avgust in njegov posinovljenec Tiberij dala postaviti obzidje med letoma 14 in 15 našega štetja. Napis se glasi:

IMPERATOR CEASAR AVGUSTUS, SIN BOŽANSKEGA, NAJVIŠJI SVEČENIK, TRINAJSTIČ KONZUL, ENAINDVAJSETIČ IMPERATOR, V SEDEMINTRIDESETEM LETU TRIBUNSKO OBLASTI, OČE DOMOVINE IN TIBERIUS CEASAR AVGUSTUS, SIN BOŽANSKEGA AVGUSTA, DRUGIČ KONZUL, ŠESTIČ IMPERATOR, V ŠESTNAJSTEM LETU TRIBUNSKO OBLASTI-STA DALA POSTAVITI OBZIDJE S STOLPI. Zdaj je napis v lapidariju Narodnega muzeja v Ljubljani.

Po antični tradiciji pa naj bi Emono ustvarili Argonavti, omenjena je v zapiskih iz 5. stol. Pred našim štetjem.

✿ ARHITEKTURA

Staro mesto so postopoma opustili in zgradili novo naselbino na levem bregu Ljubljane. Mesto je zgrajeno kot popoln pravokotnik-že od vsega začetka so gradili po prvotnem načrtu- 5 ulic v smeri sever-jug in 7 v smeri vzhod-zahod. Široke so bile 11, 8 m (8 dvojnih korakov), glavni 2, Kardo in Dekumanus, ki sta se križali na vzhodnem robu foruma, pa 20, 7 m. **Ulice** so bile iz gramoza ali tlakovane z manjšim kamenjem. Ohranili so se tudi pločniki iz zbite ilovice ali kamnitih plošč.

Najvišja točka meta je bila na področju foruma, kjer je danes Slovenska cesta. Proti južnemu delu se je teren nižal in da bi obdržali nivo osrednjega predela, so južnega umetno dvignili za 3 metre. Današnja Emonska cesta je tako približno 3 m nižja od rimskega tlaka znotraj obzidja na tako imenovanem Jakopičevem vrtu.

Kanalizacija je potekala v smeri zahod-vzhod, iztekala pa se je v Ljubljano. Pod vsako cesto je bil zbirni kanal-kloaka. Vsi so bili speljani v Ljubljano. Vodo so meščani najprej dobivali iz vodnjakov, vodovod z svinčnimi cevmi je bil zgrajen šele v 2. ali 3. stol.

Mesto je bilo oddano s pravokotnim **obzidjem**, s 3 strani pa zaščiteno z dvojnimi obrambnimi jarkom. Poleg 4 glavnih vhodov je bilo še 10 stranskih, ki so bili v pozni rimski dobi zazidani.

Sredi mesta je bil glavni trg ali **forum** – s stebrišči obdano kultno, upravno in trgovsko središče. Na njegovi vzhodni strani je stala bazilika, upravna stavba, kjer so se zbirali trgovci in poslovneži. Domnevajo, da je bila tlakovana z velikimi kamnitimi ploščami. Na zahodni strani je bilo svetišče. Na forumu so stale še terme in trgovsko obrtniški objekti, na osrednji ploščadi pa kipi znanih meščanov, razstavljeni so bili tudi državni zakoni.

Na pravokotnih gradbenih parcelah so stale večinoma pritlične stavbe. Razdeljene so bile na več stanovanj. Prostori si bili razporejeni okrog atrija, notranjega dvorišča. Vzhodno, zahodno in severno od obzidja so se širila predmestja, pokopališča pa so bila ob glavnih mestnih vpadnicah. Mrtvece je bilo prepovedano nositi v mesto.

ŽIVLJENJE

Edini dokaz o tem, kakšni so bili prebivalci Emona, so najdeni skeleti. Antropologi so znanstveno pregledali 238 skeletov. Moški so bili veliki povprečno 168 cm, ženske pa komaj 159. Povprečna življenjska doba je bila 30 let, kar je za ta čas popolnoma realno. V Emoni so živeli številni obrtniki, med njimi zlatarji in steklarji, lončarji, med najpomembnejšimi dejavnostmi pa je bila trgovina, v predmestju pa kmetijstvo ter rudi rudna bogastva.

Našli so približno 200 napisov, ki pripovedujejo predvsem o življenju v 1. in 2. stoletju. Omenjajo vojake iz 15. in 13. legije, ki so bili v Emoni v času markomanskih vojn.

Med najuglednejšimi družinami so bili Cezerniji, ki so se ukvarjali z železnimi izdelki. Družina Barbijev je imela gradbeno podjetje, znani pa so bili tudi trgovci Kanciji. Člani teh družin so imeli visoke funkcije, kot so župani in člani mestnega sveta.

V Emoni so imeli svoje združenje tudi čolnarji, kar kaže na pomembnost reke Ljubljanice in živahen rečni promet.

Mesto je imelo tudi šole, kar dokazuje nagrobnik v Torinu, kjer je pokopan Lucij Tetien Vitalis, ki je bil izšolan v Emoni.

Pokojnika so pokopali v spremljavi glasbe. Priložili si stvari, ki jih je imel rad oz. naj bi jih v drugem svetu potreboval, hrano in pijačo, oljenko ter nekaj novcev, da bi lahko plačal prevoz čez reko smrti. Sežgali so ga na grmadi na obrobju mesta in ga nato z dolgim sprevodom pospremili do groba. Premožnejši meščani so si postavljali nagrobnike in spomenike, sužnji pa so dobili svoj prostor kar v gospodarjevi grobni parceli.

VERA

Častili so več bogov, od Cerere do Nameze (na podlagi njenega oltarja strokovnjaki menijo, da je možno, da je bil v Emoni tudi amfiteater) do vrhovnega boga Jupitra. Ekorna je bila zaveznica barja. Domači bog se je imenoval Jupiter Depulzor, odvrčalec zla.

V 4. stoletju je bilo krščanstvo že zelo ukoreninjeno, a so vzporedno še vedno častili poganske bogove.

Edini tempelj so odkrili na forumu, drugih svetišč pa niso našli.

POLITICNA RAZDELITEV

Na ozemlju, ki je administrativno pripadalo rimski koloniji, so bile 3 pomembne naselbine: Navport, Karnij in Ig. Emonsko mestno območje je obsegalo še večji del Gorenjske, na zahodu je mejilo na upravni območji Tergesta in Akvileje, na Trojanah na celejansko območje, pri Stični pa na nevioudunsko.

PROPAD EMONE

V drugi polovici 4. stoletja je na nekdanjem kopališču nastalo zgodnjekrščansko središče. V drugem desetletju 5. stoletja so tu zgradili krstilnico. Iz ostankov bazilike so postavili veliko okroglo stavbo v bogoslužne namene. Od sredine 5. stoletja ni več vidnih sledov življenja. Emonski škof, ki se omenja konec 6. stoletja, ni imel sedeža v starem rimskem mestu, temveč nekje na mestnem ozemlju.